

E.H. AUGUST VAN LIESHOUT EN HET BEGIJNHOF VAN TURNHOUT

August Van Lieshout was de laatste pastoor die effectief op het begijnhof woonde, terwijl hij er priester was van 1987 tot 2008. Hij sleet er ook zijn laatste jaren en overleed in 2010 op 89-jarige leeftijd. Via zijn neef Stan Van den Bossche kregen wij heel wat informatie uit het rijke archief dat hij in de loop der jaren over zijn oom verzameld heeft. Meer dan voldoende om uitgebreid stil te staan bij de figuur van August Van Lieshout en zijn familie. Maar eerst gaan we terug in de tijd, want ook aan zijn familienaam is een hele geschiedenis verbonden.

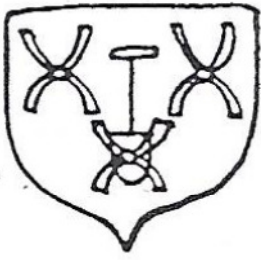
Oorsprong van naam en wapenschild

Daarvoor doen we een beroep op een boek¹ dat zijn (bijna) naamgenoot Henri J.M.C. Van Lishout schreef over zijn naamgenoten. Lieshout is een dorp in de Meierij, dat is de streek rond 's-Hertogenbosch in Noord-Brabant (Nederland). Het dorp maakt sinds 1997 deel uit van de gemeente Laarbeek op een kleine 10 km ten noordoosten van Eindhoven. De auteur vermeldt in zijn boek dat in de tijd waarin familienamen nog niet overal ingeburgerd waren, het gebruikelijk was om een persoon die verhuisde uit zijn dorp, een naam te geven die naar dat dorp van oorsprong verwees. Van Lieshout zou dus verwijzen naar het dorp in Nederland.

Lieshout was oorspronkelijk een gebied in het Hertogdom Brabant, dat zich in de 14de en 15de eeuw uitstreckte van Nijvel (nu Waals-Brabant) tot 's-Hertogenbosch. Ook onze streek, de Kempen, maakte deel uit van dat hertogdom. Op het einde van de 12de eeuw was er een zekere ridder Boudewijn die “heer van het domein Lieshout” werd genoemd. In 1311 schonk leenheer hertog Jan van Brabant de zogenaamde “gemeynt Lieshout”, tegen betaling van een jaarlijkse cijns, als gemeenschappelijk bezit aan de heer en inwoners van Lieshout. In die periode kreeg Lieshout als gemeenschap steeds meer gestalte, werden de grenzen definitief vastgelegd en de gebruiksregels voor deze “gemene gronden” uitgevaardigd.

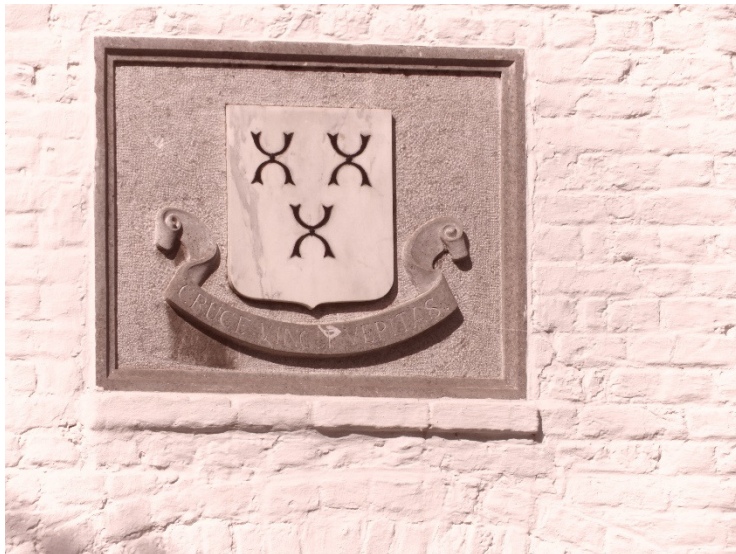
De naam Lieshout is ontstaan uit “lide” (weg, gang, pad) en “holt” (bos). In een oorkonde van 1146 komt *Litholz* voor als oudste overgeleverde schrijfwijze van Lieshout. In het midden van de 12de eeuw ontstaan ook de wapenschilden van de diverse adellijke geslachten. Het familiewapen was het middel bij uitstek om personen, verwanten en volgelingen te herkennen in de strijd of tijdens spelen. De heren die zich “van Lieshout” noemden, voerden in hun wapen “in goud, drie blauwe molenijzers, alsmede een schop”:

¹ *Van Lieshout over Leende naar Hamont, een familiegeschiedenis 1678-1998*, Henri J.M.C. Van Lishout, blz. 1-29

*Wapen van de heren van Lieshout: “In goud, drie blauwe molenijzers, alsmede een schop”.
Bron: Van Lieshout over Leende naar Hamont, een familiegeschiedenis 1678-1998, Henri J.M.C. Van Lieshout, blz. 25*

Waarom molenijzers? De heer van Lieshout had het maalrecht, verzinnebeeld door de molenijzers, en beschouwde zich ook als “grondheer” (vandaar de schop), maar dat werd van landswege betwist... Merkwaardig is dat dit wapen ook gebruikt werd door de abdij van Floreffe, nadat een heer van Lieshout premonstratenzer monnik geworden was en al zijn bezittingen aan de abdij geschonken had. In 1698 ging de heerlijkheid Lieshout trouwens over van Floreffe naar Postel en daarmee zijn we weer in onze contreien beland!

Wapenschild van de Abdij van Postel: drie molenijzers van sabelzwart op een zilveren veld met bijbehorende spreuk “Cruce vincit veritas” (door het kruis overwint de waarheid). Bron: Van Lieshout over Leende naar Hamont, een familiegeschiedenis 1678-1998, Henri J.M.C. Van Lieshout, blz. 26

Op verschillende plaatsen op de boerderijgebouwen kan je nog deze drie gekruiste ijzers, zonder twijfel verwijzend naar molenijzers, zien. Het molenijzer is een veel voorkomende heraldieke figuur. Het molenijzer of de “rijn” vormt een onderdeel van de maaltechniek. “De molen heeft gewoonlijk twee molenstenen. Elk steepaar ligt in een steenkuip. De onderste steen ligt onbeweeglijk waterpas, het is de legger. De bovenste steen draait, het is de loper.

Hij hangt in een ijzer in de vorm van een Sint-Andreaskruis, op de spil van de legger. Dit kruisvormige ijzer in nu de rijn of het molenijzer. Met dit molenijzer wordt de molensteen vaster bijgeschroefd of lossen aangezet naarmate het graan grof of fijn gemalen moet worden².

Levensloop E.H. August Van Lieshout

- geboren in Arendonk op 4 maart 1921
- priesterwijding in Mechelen op 27 mei 1945
- eremis in Arendonk op 28 mei 1945
- leraar Klein Seminarie in Hoogstraten vanaf 15 maart 1945
- onderpastoor in Rijkevorsel-Beerse Sint-Jozef vanaf 10 april 1948
- onderpastoor Turnhout H. Hart: 1 september 1950
- pastoor in Ravels Sint-Servatius vanaf 5 januari 1964
- deken van de nieuwe dekenij Arendonk vanaf 21 juli 1978 (hij bleef intussen pastoor in Ravels Sint-Servatius)
- pastoor op het begijnhof van Turnhout van 15 maart 1987 tot 16 augustus 2008
- viering gouden priesterjubileum op het begijnhof van Turnhout op 7 mei 1995
- op zondag 29 mei 2005 vierde hij op het begijnhof zijn diamanten priesterjubileum
- overleden in AZ Turnhout, campus Sint-Elisabeth, op 12 april 2010

² H. Vannoppen: “In en om de molen in Midden-Brabant”, in: *Midden-Brabant*, 3de jaargang, zomernummer, 1988, blz. 23-24 en W. Rijk: “Over molenijzers in wapenschilden”, in: *Ons Heem*, 1971, blz. 253

Zijn verdere levensloop^{3 4}

Zijn vader was Henri Van Lieshout, geboren in Arendonk op 4 maart 1877 en gestorven in Arendonk op 29 oktober 1966, en zijn moeder Carolina Sels, geboren in Retie Schoonbroek op 28 mei 1879 en gestorven in Arendonk op 18 mei 1971. Arendonk was dus de heimat van deze familie. Er werden in het gezin vijf zonen en vier dochters geboren. August was de jongste zoon.

Vader en moeder Van Lieshout aan de keukentafel in hun boerderij in Arendonk.

De jongste dochter was Melania Van Lieshout. Zij trouwde met Jan Van den Bossche, de vader van Stan Van den Bossche, die het familiearchief bijhield en ter beschikking stelde voor dit artikel. August werd als negende en jongste telg geboren in dit eenvoudige boerengezin. Zijn vader pachtte de boerderij en was zeer vereerd toen de onderwijzer en dorpspastoor erop aandrongen om de kleine, maar zeer verstandige August te laten voortstuderen. Zij waren blijkbaar geen kleine keuterboeren. Het gezin bekommerde zich tijdens de Tweede Wereldoorlog om de armen en hulpbehoevenden. Vader Van Lieshout was een zelfzekere man: toen op zeker ogenblik de kerkstoelen verpacht werden, durfde hij opbieden tegen de baron, waardoor de prijs de hoogte werd ingejaagd. De baron vergat dat niet en later werd Henri bij wijze van vergelding geweerd bij de houtverkoop van hout uit zijn bossen.

August ging naar de lagere school van Arendonk en toen hij elf jaar was, trok hij als interne leerling naar het Klein Seminarie van Hoogstraten. Hij volgde er de Grieks-Latijnse humaniora. In 1939 trok hij naar het Groot Seminarie in Mechelen, waar hij twee jaar filosofie en vier jaar theologie studeerde tijdens de oorlogsjaren. August was al tijdens zijn studieperiode in Hoogstraten actief in de Vlaamse Studentenbond. Gedurende zijn studies in Mechelen bleef hij actief in die beweging, ook al strookte dat niet helemaal met de ideeën van

³ “In memoriam”-tekst, opgemaakt door Dr. Alfons Uytterhoeven

⁴ *Het Bezemklokje*, jaargang 3, nr. 2, juni 2010

kardinaal Van Roey. Hij werd op het matje geroepen en moest zich (in het Frans) gaan verantwoorden bij de kardinaal, die nochtans uit Vorselaar afkomstig was. Jaren later vertelde August dat nog vaak en hij had dan duidelijk pretoogjes.

August tussen zijn ouders kort na zijn priesterwijding in mei 1945.

Hij werd priester gewijd in Mechelen op 27 mei 1945. In die tijd studeerden nog veel jongelingen af als priester, want samen met hem werden circa 120 seminaristen gewijd. De priesterwijding werd uitbundig gevierd samen met de hele familie. De dag daarop, op 28 mei 1945, deed hij zijn eremis in Arendonk. Een gedachtenisprentje, getekend door Remi Lens, bleef als een kostbaar aandenken aan deze heuglijke dag bewaard. Het zou zestig jaar later, op 29 mei 2005, het boekje met de misteksten sieren dat werd gebruikt bij zijn diamanten priesterjubileum in het begijnhof van Turnhout.

Gedachtenisprentje getekend door Remi Lens ter gelegenheid van de priesterwijding en eremis van August Van Lieshout op 27 en 28 mei 1945.

Op het feest na de eremis waren naast de fiere ouders zowat alle familieleden aanwezig. Heel bijzonder was dat op die dag ook vijf neven en nichten hun eerste communie deden. Een van die communicanten was Stan Van den Bossche en daarnaast ging het om Jozef Mermans, Maria Mermans, Celine Smets en Jozef Van Lieshout, allemaal kinderen van de broers en zusters van August. Ook de tekst die op hun eerste-communieprentje stond, is bewaard gebleven: “Gevijven, vandaag, voor den eerste keer, Uit uw verschgewijde handen ontvingen wij Jezuken Onze Heer! Onze hartjes van liefde brandden voor Hem en voor U, van dankbaarheid. Bid gij dat het zöo moge blijven. Dat we ons best zullen doen, is U toegezeid en we houden ons woord, wij gevijven.”

De pas gewijde priester August Van Lieshout na de eremis, samen met de vijf eerste communicantjes uit zijn familie.

Normaal gezien zou August nog voort studeren, maar in die tijd vormden zijn eenvoudige afkomst en zijn Vlaamsgezindheid belemmeringen voor die keuze. Hij werd derhalve leraar aan het Klein Seminarie van Hoogstraten, maar drie jaar later werd hij al benoemd tot onderpastoor in Sint-Jozef Rijkevorsel. In die tijd kende ons land een massa “*petits vicaires*”, die zorgvuldig onder de knoet van de aartsbisschop werden gehouden.

In 1950 werd August benoemd tot onderpastoor van de Heilig-Hartparochie in Turnhout. Willy Van Sprengel vertelt over die periode in *Het Bezemklokje*: “Van Lieshout woonde in de Victoriestraat nr. 29, op één huis na naast ons. Ik ging er als kind regelmatig spelen.” Hij vertelt hoe hij zich herinnerde dat er op tafel een pan spek stond en dat hij er samen met August en zijn huishoudster (Maria Vandepierre) van at. Blijkbaar leerde de onderpastoor Willy ook roken! “Hij kon met iedereen goed overweg en was geliefd in zijn parochie.” In die tijd bracht de onderpastoor menig bezoek aan de huisgezinnen; hij kende al zijn schapen zeer goed. De onderpastoor was in die tijd de consulent in menig huisgezin voor allerlei problemen.

Toen hij in 1964, na 14 jaar, zijn geliefde Heilig-Hartparochie moest verlaten, werd hij gemist. Een grote delegatie deed hem uitgeleide naar zijn nieuwe werkplaats: pastoor van de Sint-Servatiusparochie in Ravels. In 1978 werd een nieuwe dekenij opgericht in Arendonk. Omdat August nog altijd goed bekend was in zijn geboortedorp, werd hij deken van deze nieuwe dekenij, bovenop zijn taak als pastoor in Ravels.

In 1978 werd August Van Lieshout deken van de nieuwe dekenij in Arendonk, een functie die hij combineerde met zijn priesterambt in de parochie Sint-Servatius in Ravels.

Pastoor op het begijnhof

Maar na een tiental jaren begon de administratieve last van de dekenij en de parochie zwaar op hem te wegen. Hij had al eerder zijn belangstelling getoond voor het begijnhof van Turnhout. Toen hij er op 15 maart 1987 tot pastoor benoemd werd, ging dan ook een droom in vervulling. Hij was op dat ogenblik 66 jaar en beschouwde deze periode als zijn tweede jeugd tussen de nog levende begijntjes. Hij volgde er pastoor Gustave Vermonden op, die in datzelfde jaar gestorven was. Eigenaardig genoeg staat in het boek met alle pastoors van het begijnhof, dat ter plaatse bewaard wordt, een andere aanvangsdatum vermeld: 5 januari 1987!

Iedereen was welkom bij August toen hij op het begijnhof ging wonen in het huisnummer 76. Hij bood zijn gasten een glas wijn en een sigaar aan en er werden dikwijls lange gesprekken gevoerd over de meest diverse onderwerpen. August was niet alleen geïnteresseerd in godsdienstige onderwerpen, maar volgde alle berichten en ontwikkelingen die hij opving. August was ook een taalvaardig man en las regelmatig Franse, Engelse en Duitse tijdschriften om op de hoogte te blijven van het wereldnieuws ⁵. Hij was geabonneerd op de *Passauer Neue Presse*, *Time*, *National Geographic*, *Le Figaro* en een hele reeks kerkelijke tijdschriften. Wekelijks las hij ook *La Libre Belgique*. Dankzij al die informatie kon hij een brede kijk op de wereld behouden tot op hoge leeftijd. Hij stond open voor andere gedachten. Zijn

⁵ Artikel in *Het Volk*, 3 mei 1995, blz. 14, en in *Gazet van Antwerpen*, 12 mei 1995

uitstekende talenkennis beschouwde hij als iets typisch van zijn generatie en hij was er fier op.

Hij was niet te beroerd om zelf sommige vastgeroeste stellingen van de kerkelijke leer in vraag te stellen. Zo stond hij kritisch tegenover de dogma's die uitgevaardigd werden en die niet voor interpretatie vatbaar leken te zijn in onze moderne tijden. Maar dat deed niets af aan zijn rotsvaste geloof en zijn liefde voor God en de mensen. Zijn "open deur" was bij velen bekend en hij probeerde op een moderne manier de liefde die God voor de mensen betoonde, aan die mensen duidelijk te maken. Hij genoot van zijn pastorale taak in de beslotenheid die het begijnhof bood, ook aan mensen die er niet woonden of niet van Turnhout waren. Hij genoot ten volle van het leven en ging veertig jaar lang op vakantie met Raymond Eggers, aalmoezenier van de kazerne. Het was een tijd waarin er nog geen tekort was aan priesters...

Op 7 mei 1995 vierde August zijn 50-jarige priesterjubileum op het begijnhof. Zoals steeds betrok hij daar zijn hele familie, inclusief neven en nichten, bij. De aandachtige lezer zal opmerken dat dit eigenlijk 20 dagen te vroeg was, maar doordat in die tijd alle feestzalen in Turnhout en omstreken bezet waren door communiefeesten, moest hij zijn feest wat vervroegen. Juffrouw De Boer was er ook op aanwezig. Het feest startte met een mis in de Begijnhofkerk om 11 uur. Daarna ging het naar het Molenhof in Ravels. Het werd een Bourgondisch feestmaal, waarin we de levensstijl van August ten volle herkennen. Trouwens feesten organiseren voor de hele familie was een erezaak voor hem. En alle gelegenheden waren daar goed voor. Ook nu nog houdt de familie deze traditie in ere en Stan Van den Bossche neemt nog steeds deel aan deze familiefeesten!

Tradities en rituelen

Hoewel hij modernere interpretaties van de katholieke leer verdedigde, was hij ook gehecht aan de waarde en zin van eeuwenoude tradities en rituelen, die ook op het begijnhof levendig werden gehouden. Zo hield hij lange tijd de traditie van het zondagse Lof in stand en stond hij erop om van dit moment een Plechtig Lof te maken. In een interview met de *Gazet van Antwerpen* in mei 1995⁶ zei hij daarover: "Mijn hang naar traditie en sfeerschepping in religieuze aangelegenheden is geen fanatisme, maar bij rituelen moet er een wijdingsvolle sfeer zijn". Anderzijds durfde hij volmondig het celibaat van priesters in vraag stellen: "Hoe kan je dat vandaag nog door dik en dun verdedigen?" Over de ontkerkelijking zei hij dit: "Ik persoonlijk zie de stoelen in mijn kerk niet graag werkeloos worden, maar ik begrijp hoe dat komt. De taal van sommige kerkelijke hiërarchen (sic!) is ook vaak tot de stenen gericht... en niet tot mensen van vlees en bloed. Tenminste dat is mijn indruk." Hij was ook een bereisd man. Met vrienden-priesters bezocht hij onder meer het Heilig Land, Indonesië, Turkije, Rwanda en Zaïre en dikwijls trok hij op vakantie naar Frankrijk en Spanje. Hij durfde zelfs stellen: "Ik maak mij sterk dat ik in Frankrijk alle kerken gezien heb!" Hij was ook de pastoor die de laatste begijn op ons begijnhof goed kende. Er zijn verschillende foto's van hen samen bewaard gebleven, want zij hadden een sterke vriendschappelijke band.

⁶ Artikel in *Gazet van Antwerpen*, 12 mei 1995

August Van Lieshout onderhoudt als pastoor op het begijnhof een sterke vriendschappelijke band met de laatste nog levende begijn, grootjuffrouw Anna de Boer.

Het viel hem zwaar toen in 1999 de laatste begijn, juffrouw Anna de Boer, naar het rusthuis Sint-Lucia verhuisde. Het was voor hem een teken dat het einde van de eeuwenlange aanwezigheid van begijnen op het begijnhof van Turnhout was aangebroken.

August verzorgde zijn zondagsmissen en preken tot in de puntjes. In zijn homilieën legde hij de nadruk op de liefde van God voor de mensen en tussen de mensen onderling. Hij genoot ervan dat de katholieke kerk zichzelf stilaan niet meer beschouwde als een triomferende instelling, maar als een dienende organisatie. Uiteindelijk overleed de laatste begijn van het begijnhof, juffrouw de Boer, op 28 januari 2002. In de kapel van het Heilig Aanschijn nam pastoor Van Lieshout afscheid van haar. Op 1 februari 2002 begeleidde hij haar naar haar laatste rustplaats, net buiten de kerk, dicht bij het hoofdaltaar.

Pastoor Van Lieshout neemt afscheid van de laatste begijn, juffrouw de Boer, opgebaard in de kapel van het Heilig Aanschijn.

In 2001 was pastoor Van Lieshout 80 jaar geworden. Zoals al eerder vermeld, was voor hem iedere gelegenheid een reden tot feestvieren en dus moest ook die verjaardag passend worden gevierd. Enkele vrienden die hem goed kenden, werden bij hem thuis uitgenodigd op de pastorie van het begijnhof en ook daar werd het weer een gezellig feest!

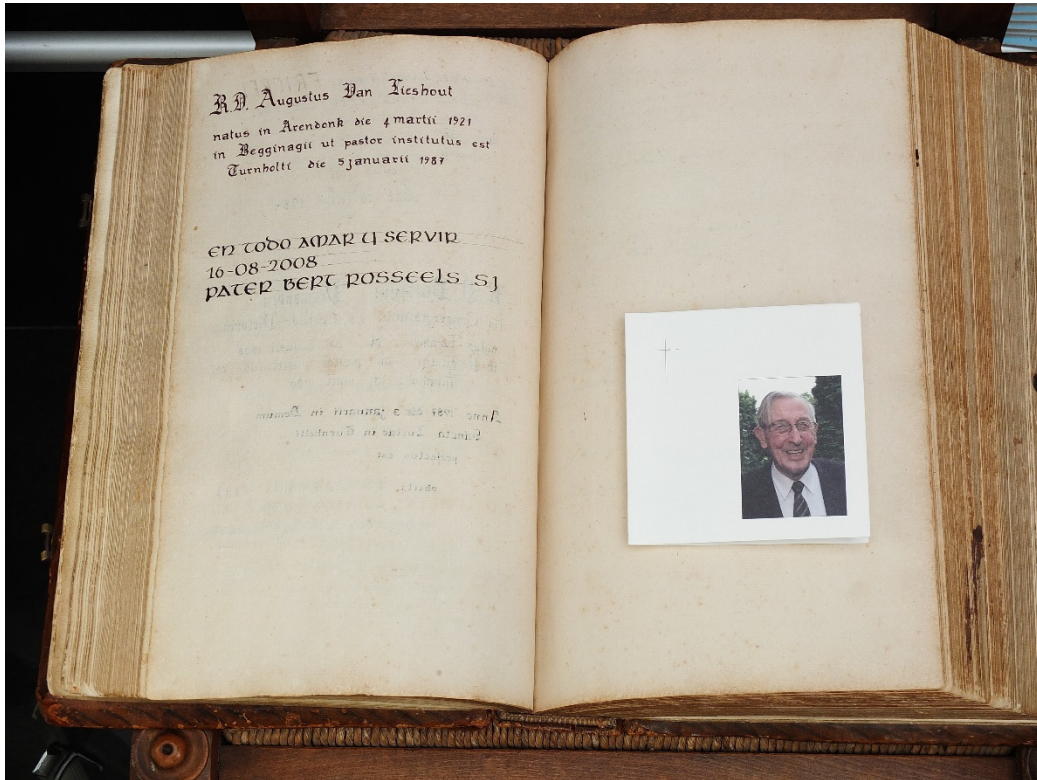
In mei 2005 was August 60 jaar priester en zijn diamanten priesterjubileum werd luisterrijk gevierd op het begijnhof. Men wou hem een mooi geschenk geven, maar hij wou geen persoonlijk geschenk, maar iets voor zijn begijnhof. Men schonk dan maar een moderne zonnewijzer, die nog steeds te zien is voor de kerk. Het feest begon met een dankviering om 11 uur in de Begijnhofkerk. Daarna was er een groot familiefeest in de parochiezaal Den Donk in Zevendonk.

Het diamanten priesterjubileum werd gevierd met een dankmis in de Begijnhofkerk op 29 mei 2005, die door hemzelf werd gecelebreerd.

De tijd ging verder en hij genoot nog steeds van zijn leven op het begijnhof. Op 16 augustus 2008 ging hij op rust, ook al viel het officiële afscheid van zijn rol als pastoor op het begijnhof hem zwaar. De jezuïet Bert Rosseels, ook verbonden aan de Pinksterkerk in Turnhout, volgde hem op. Gelukkig kon hij samen met zijn huishoudster, Josepha Paulussen, op het begijnhof blijven wonen. Hij betrok het huisnummer 73 en deze woning werd door zijn familie, neven en nichten aangepast om er comfortabel te kunnen blijven genieten van zijn laatste levensjaren. Hij bleef trouw iedere dag de misviering celebreren in de kapel van het Heilig Aanschijn. Eind 2010 ging zijn gezondheid echter sterk achteruit en uiteindelijk werd hij einde maart 2010 opgenomen in het Sint-Elisabethziekenhuis. Nadien bracht hij de laatste fase van zijn rijk gevulde leven door in het Sint-Luciarusthuis. Een beenbreuk deed hem opnieuw in het ziekenhuis belanden. Nadat hij het sacrament van de zieken ontvangen had, stierf hij daar op 12 april 2010. Zijn geliefde medebewoners van het begijnhof konden van hem afscheid nemen tijdens een avondwake in een bomvolle Begijnhofkerk. De

begraafenisviering vond plaats in de Sint-Pieterskerk in het centrum van Turnhout. Uiteindelijk vond hij zijn laatste rustplaats op het kerkhof van zijn geboortedorp Arendonk.

Huldeboek voor pastoor August Van Lieshout bij zijn afscheid als begijnhofpastoor in 2008, met rechts zijn doodsprentje uit 2010.

Liederen alom

In het familiearchief van Stan Van den Bossche zijn heel wat liederen terug te vinden, die dikwijls luidkeels werden gezongen tijdens de talrijke familiefeesten, waaraan August zo gehecht was. Om te besluiten geef ik daarom hier de tekst weer van een lied dat speciaal gemaakt werd voor zijn gouden priesterjubileum op 7 mei 1995. De tekst moet worden gezongen op de wijze van *In de Stille Kempen*:

LIED GOUDEN PRIESTERJUBILEUM AUGUST VAN LIESHOUT

In de stille Kempen, op een boerderij
Woonde eens een echtpaar met een hele rij,
Pronte ferme meiden, stoere knapen erbij.
't Was onze familie, die daar leefde vrij.
Hoe goed was het leven, bij Lien en bij Hein
Ze werkten samen, in vreugde en pijn.
Hoe goed was het leven, in 't dorp en de hei
Ze werkten er samen, heel hard maar toch blij.

Na de jonge jaren, volgde er weldra:
Sommige kinderen kozen zelf voor pa en ma
En ons Gust(je) trad toen, heel devoot en stil
In het verre Mechelen 't Seminarie in.
Zeer ernstig werd 't leven, in dorp en hei.
Hij deed naast studeren, studentenbond erbij.

Zeer ernstig was 't leven, in 't dorp aan de hei.
Hij moest ook studeren veel bidden kwam erbij.
Oorlogsjaren waren somber, lang en grijs.
't Leven geeft niet alles, geeft niet alles prijs.
Op een meie morgen midden het gezin
Stond een jonge priester voor zijn nieuw begin.
't Werd zorgzaam het leven, in 't studieparadijs
De leerlingen wisten: wie spijbelt heeft prijs.
Hij mocht pastoorke spelen, op "den Boel" zijn wijs,
En de kind'ren zagen: hij geeft zichzelf prijs.

Van de stille hoofstee, langs het Heilig Hart,
Zeeg hij neer in Ravels met zijn eigen hart.
Ieder was ontroerd en met heel veel spijt,
Toen hij rust ging zoeken na de werketijd.
Wij vieren nu allen, in 't dorp op de hei,
Het feest hier te samen, gelukkig en blij.
Wij wensen gezondheid, veel vriendschap erbij.
Geniet van die jaren, 't Begijnhof stemt 'r in bij.

Jef Florizoone